

IRODALMI TÁJÉKOZTATÓ

POLITIKAI MŰVEK

Karl Liebknecht:

VÁLOGATOTT BESZÉDEK ÉS IRÁSOK

Szikra

Karl Liebknecht, »Ez a név jelképe az imperializmus ellen nem szavakban, hanem valójában vívott engesztelhetetlen harcnak, jelképe annak a harcosnak, aki éppen akkor kész áldozatokra, amikor 'saját' országa megrészegedett az imperialista győzelmektől. Liebknechttel és a 'spartakistákkal' tart mindenki, aki Németország szocialistái közül becsületes és valóban forradalmi maradt, a proletariátus legjobbjai és legmeggyőződésesebb elemei, a kizsákmányoltak tömegei, amelyekben forr a felháborodás és növekszik a forradalmi harci készség.«

Ezt írta Lenin 1919. január 21-én Európa és Amerika munkásaihoz intézett levelében, hat nappal az után, hogy Karl Liebknecht Rosa Luxemburggal az egyesült ellenforradalmi bandák, hadiipari mágnások, a megfizetett sajtó bértollnokai és a jobboldali szociáldemokratá vezére által mozgósított tisztói és maratóbandák hajtóvadászatának áldozatul esett.

Karl Liebknecht egész életét a proletariátus ügyének szentelte. Elszánt harcot vívott a vérszomjas, háborúra törekvő imperializmus, mindenekelőtt a profitéhes hadiipari tőke ellen. Különösen nagy szeretettel fordult az ifjúság felé. Élete nagy részét annak szentelte, hogy az ifjúsági mozgalmat előmozdítsa, a fiatalokat öntudatos, haladószellemű emberré, a béke harcosává nevelje. Kimondotta hogy »Az ifjúság nevelése egyértelmű a militarizmus gyűlöletére való neveléssel.«

Számtalan cikkében, beszédében elemezte a militarizmusnak, mint az imperializmus egyik legveszedelmesebb élet-

megnyilvánulásának kül- és belpolitikai szerepét. Hangsúlyozta, hogy a militarizmus »már önmagában véve is fenyegeti a nemzetközi békét«.

Karl Liebknecht beszédeinek és írásainak mondanivalója, ma is időszerű. De mindenekelőtt a szerzőnek, Liebknechtnek lenyűgöző egyénisége, a szenvedélyes harcos, az elveihez rendíthetetlenül hű forradalmár alakja avatja ezt a könyvet lebilincselő olvasmányá. (Fraknoi Júlia)

Galkin, I. Sz.: A II. Internationale (1889—1914). Az első imperialista világháború. Ford. Kerek Ernő 2. kiad. Bp.: Szikra Kk. 1953. 151 old. (A SZK(b)P Pártfőiskolájának anyaga.)

Lindau: A német munkásmozgalom történetének kérdései. Bp.: Szikra Kk. 1950. 44. old.

Oelsner Fred: Rosa Luxemburg. Kritikai életrajzvázlat. Ford. Józsa Péter. Bp.: Szikra Kk. 1954. 194 old. 8 t.

A DIALEKTIKUS MATERIALIZMUS (Szerkesztette G. F. Alekszandrov)

Szikra

»A dialektikus materializmus« c. munka segédkönyv a marxista-leninista filozófia alapjait tanulmányozó egyetemi és főiskolai hallgatók s a pártoktatás keretében működő filozófiai tanfolyamok résztvevői számára.

A könyv tíz fejezetből áll. Az első, bevezető fejezet a dialektikus materializmust, a kommunista párt világnézetét tárgyalja, és fényt derít bizonyos alapfogalmakra (pl. a »filozófia«, a »dialektika«, a »materializmus« fogalmára). Ez a fejezet választ ad olyan sarkalatos kérdésekre, hogy mi a dialektikus materializmus tárgya, mit jelent a dialektikus materializmus pártossága, továbbá rámutat a dialektika és a metafizika, valamint a materializmus és az idealizmus alapvető ellentétére. A második fejezet a marxizmus dialektikus módszer keletkezését és kifejlődését vizsgálja, s történeti áttekintést ad — bár csak dióhéjban — a Marx előtti dialektika fő formáiról. A soron következő fejezetek mindegyike a dialektika egy-

egy alapvonalával foglalkozik részletesen. A hetedik fejezet a Marx előtti materializmus fő történeti formáiból kiindulva megvilágítja a marxi filozófiai materializmust, mint a materializmus legmagasabb formáját, s megmutatja a dialektikus módszer és a materialista elmélet egységét. Az utolsó három fejezet a filozófiai materializmus három alapvonalával foglalkozik.

A mű tartalmazza a marxizmus klasszikusainak legfontosabb megállapításait, utalásait az egyes filozófiai kategóriákra vonatkozóan, ami megkönnyíti a klasszikusok tanulmányozását. A problémák kifejtése során minden esetben szembe van állítva egymással a dialektikus és metafizikus, a materialista és idealista álláspont. Könyvünk bírálja — jóllehet csak futólagosan — az egyes burzsoá, idealista és metafizikus elveket valló filozófusok nézeteit, leleplezi a legjobban elterjedt reakciós filozófiai irányzatokat (pl. pragmatizmus). A marxista-leninista filozófia tételeinek elemzése során számos természeti és társadalmi példa támasztja alá az elméleti fejtegetéseket, és a természettudományos példák közül néhány új-szerű példát is találhatunk, olyan példákat, amelyeket eddig még nem alkalmaztak a dialektikus materializmus tételeinek igazolására.

Könyvünk nagy előnye, hogy az első olyan kiadvány, amely a filozófiai materializmus rendszeres kifejtését tartalmazza, a mű értékét emeli, hogy a marxista filozófia három alkotó részéből (a dialektika, filozófiai materializmus, történelmi materializmus) magában foglalja mind a dialektikát, mind a filozófiai materializmust. *(Munkácsi Mária)*

- Lenin, V. I. Materializmus és empirio-kriticismus.** Bp.: Szikra Kk. 1964. 399 old. (Lenin V. I. művei 14. kötet. 1908.)
- Lenin: Filozófiai füzetek.** Ford. Bolyai Ernő. Bp.: Szikra Kk. 441 old. 5 t.
- Sztálin: A dialektikus és a történelmi materializmusról.** 2. kiadás. Bp.: Szikra Kk. 1949. 40 old. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 18.)
- Marx—Engels: A történelmi materializmusról.** Szemelvények. Új bőv. kiadás. Bp.: Szikra Kk. 1949. 90 old. (A marxizmus-leninizmus kis könyvtára 6.)
- Engels: A természet dialektikája** (1873—1882). Teljes magyar kiadás. Bp.: Szikra Kk. 1952. 410 old.
- Történelmi materializmus.** Szerk. Konsztantyinov, F. V. Bp.: Szikra Kk. 1952. XII. 906 old.
- Haszthacsih, F. I.: Anyag és tudat.** Ford. Vanga Dénes. Bp.: Szikra Kk. 1953. 207 old.

Krúdy Gyula:

HÉT BAGOLY — BOLDOGULT

ÚRFIKOROMBAN

Szépirodalmi Könyvkiadó

»A szabadság csillaga« után, mely néhány éve jelent meg, most végre újabb Krúdy kötetet kaptunk új kiadásban a kezünkbe, s benne két regényt is egyszerre.

Krúdy budapesti tárgyú írásai közül való mind a kettő, s a város életének két korszakáról fest képet: a századforduló körüli és az 1920-as évek eleji időkről.

A képek — nem körképek, igénye sincs rá az írónak, hogy azok legyenek. Nem akart többet ábrázolni bennük, mint amit ő látott és amit ő érzett, Szabolcsból idekeveredett, kissé melankolikus lélek.

S az a furcsa, hogy Krúdy, ez a »vidékifí« (kedves szava volt ez neki) mennyi költészetet, finom hangulatot fedezett fel mégis a budapesti »kötöngés« közepette. Akadtak pedig akkoriban is (s azóta sem veszték ki egészen) az olyan tollforgatók, kiket pesti létükre is a falusi élet ízei, színei változagos, vagy vélt eseményei vonzottak, a »sivár Pest«-től hiába vártak ihletet.

Krúdy pesti írásaiban is lehet bujkál persze a romladozó, eladósódó hazai kúriákból hozott szemlélet, mely szívesen merengett a mult elillant szépségein, s menekülni vágyott a (kapitalizálódó Magyarország egyre ridegebb világából. De hova?

De hova? — ezt kereste Krúdy egész élte művében, s végre se adott és kapott rá választ. Legfeljebb annyit: egy embertelen korban is embernek kell maradni mindenképpen, tisztaszívűnek, igaznak, humanistának.

Hogy ez majdnem lehetetlen, a jövő útjának ismerete és vállalása nélkül? Ő mégis hitte, őszintén holtáig hitte, hogy lehetséges, — s művét az elmúlástól ez mentette meg.

E két írása közül a »Hét Bagoly« a mozgalmasabb, érdekesebb, szívünkben több hűrt megragató. A belváros régi, patriarkális kispolgári életének bom-

lása, a múlt század végén, adja meg a regény léglökörét, ebben kötődnek és bomlanak a szerelmek, s jut végre ki a halottasházba, ki a boldogság révébe.

A »*Boldogult úrfikoromban*« — egyetlen nap története egy régimódi pesti vendéglő szűk falai között. Több a szereplő, kevesebb a cselekmény, — mintha állna a világ, de a kitűnően megrajzolt figurák felderengő életsorsa igazolja, hogy mégse áll. A múlt emlegetése, »boldogult úrfikoromban« így meg úgy — itt már félreérthetetlen gúnyt vált ki magából az íróból is (ha könnyű fut is olykor a szemére). Míg nem a felvidéki menekült szolgabíró és tanító-kisasszonyt egy furcsa fintorral — vendéglősházaspárrá teszi, kispolgárrá az úrinépeket. S aztán csendesén útnak eresztja őket — fantáziánkra bízva további sorsukat, jövődjüket. (Varga Domokos.)

Krudy Gyula: Aranykéz-utcai szép napok. Novellák. Major Henrik farszűzetűvel. Új kiad. Bp.: Hungária Kk. 1948. 170 old.

Krudy Gyula: A vörös postaköcsi. Regény. A cimlap és illusztrációk György Miklós munkái. Új kiad. Bp.: Hungária Kk. 1948. 191 old.

Krudy Gyula: Egy pohár borovicska. (Regény.) Bp.: Budapesti Irod. Int. Kk. 248 old. (Pesti Könyvtár.)

Krudy Gyula: Dudorász. Elbeszélés. Bp.: Révai. 1948. (Révai könyvtár 18.)

Krudy Gyula: Pesti nőrabló. (Kisregény.) Bp.: Fehér Holló Kk. 1947. 90 old. (Fehér Holló könyvek.)

Krudy Gyula: Asszonyágok díja. Regény. Bp.: Révai Kk. 1949. 169 old.

Balzac:

ELVESZETT ILLUZIÓK

Szépirodalmi Könyvkiadó

A legnagyobb francia regényíró közel száz regényt írt. Ezeket egyetlen nagy elgondolás keretébe illesztve, regényciklusba fűzte össze, amelynek az Emberi Színháték címet adta. Az elgondolás: megrajzolni a korabeli társadalom egészét. Az *Elveszett illúziók* nemcsak hogy beleilleszkedik a hatalmas ciklusba, de társadalomszemléletének legátfogóbb és művészileg legérettebb kifejezője.

A legátfogóbb, mert elindítja Lucient, a tehetséges fiatal költőt egy kisvárosból, megjárhatja vele az 1820-as évek Párizsát és amíg a fiatalember eljut az önmagába, a művészetbe, az emberi tisztaságba vetett hittől a kiábrándult,

meghasonlott cinizmusig: összefoglalva látjuk a restauráció korának legmélyebb emberi problematikáját. Ez a kor a forradalom után ideiglenesen magához tért arisztokrácia és a forradalom vívmányait megnyergelő burzsoázia küzdelmének színtere volt. Lucien Chardon, a vidéki patikus fia, a memesi *de Rubempré* nevet veszi fel, hogy nagyobb biztonsággal mozoghasson az előkelők világában, Párizsban, ahová szerelmének, Bargetonnének csábítására, családjának összekupongatott pénzén költözik, hogy »meghódítsa a világot«. A vidéki értékek Párizsban azonban kifakulnak: Bargetonnéval kölcsönösen túl vidékinek találják egymást s érvényesülésüket féltve szakkibbantak.

Lucient csalódása a másik táborba hajtja, ahol nem név, rang számít, hanem a tehetség: a liberális polgárság táborába. Csakhogy itt a tehetség, a költészet a könyvkiadók árucikke s hogy megéljen, Lucien újságíróvá lesz. Megismeri a korabeli újságírás, könyvkiadás, színház világának szennyes külisszatitkait s neki nincs ereje, hogy tiszta maradjon. Aljas harcban csak aljas fegyverekkel érvényesülhet, márpedig neki érvényesülnie kell, — ami egy különben egészséges, tehetséges fiatalember természetes törekvése, — márcsak azért is, mert annyi becsület marad még benne, hogy családjával szembeni tartozását vissza akarja fizetni. A megalkuvások azonban művésziileg, erkölcsileg lezüllesztik, a lecsúszás ellen küzdve, kapkodva, illúzióit veszítve összetöri magát a mohón fejlődő kapitalizmus kíméletlen valóságán — asszonyokba kapaszkodik s végül egy cselédlány pénzén megy vissza szülővárosába.

Ezzel teljes volna a kiábrándulás folyamatainak képe, de a társadalom egészének mozgását egyoldalúan ábrázolná. Lucien elbukik, mert gyenge. De elbukik sógora, David Séchard is, ez a tiszta, ideális gondolkodású ember is: feltalálja az olcsó rotációspapírt, a modern kultúrának ezt a legfontosabb technikai segédeszközét — üzleti vetélytársai és Lucien váltóhamisítása börtönbe juttatják; találmánya azonban mégiscsak az emberiség közkincsévé lesz. A regénynek ezzel a mélyen realista eszmei felépítésével ábrázolja Balzac azt a történelmi igazságot, hogy egy embertelen

kor egyéni katasztrófákat okozhat ugyan, sőt okoz szükségyszerűen, de az emberi elme, az emberi munka gyümölcsét nem pusztíthatja el, a társadalom egészének fejlődését tartósan nem gátolhatja. (*Léka Ottó.*)

Balzac, Honoré de: Césár Birotteau nagysága és bukása. Regény. Ford. Lányi Viktor, Ill. Tóncz Tibor. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1953. 293 old.
Balzac: Goriot apó. Ford. Aranyossi Pál. Bp.: Révai Kk. 1950. 244 old.
Balzac: Parasztok. Ford. Németh Andor, Bp.: Franklin Kk. 1950. 287 old.
Jellizarova, M.: Balzac. Ford. Trócsányi György. Bp.: Művelt Nép Kk. 1953. 85 old. 1 t. (A kultúra mesterei.)

Ivan Franko:

ELBESZÉLÉSEK

Új Magyar Könyvkiadó

A felfedezés izgalma kíséri az olvasót a kötet lapozása közben, hiszen olyan írókat ismer meg, akiről eddig nagyon kevesen tudtak nálunk. Már az első elbeszélések után érezzük, hogy igazi író Ivan Frankó, aki hiteles realizmussal, bátor népszerűtellel, forradalmi hittel írta műveit.

Ivan Franko (1856—1916), a galíciai ukrán falusi kovács fia, harcban töltötte életét. A galíciai munkásmozgalom egyik vezetője, lengyel nyelvű proletár újságot szerkeszt, Marx, Engels műveit fordítja. Verseinek, regényeinek, elbeszéléseinek, a szovjet színpadokon ma is játszott drámáinak sajátos erőt ad a társadalmi harc izzása, az író forradalmár hivatástudata. A Habsburg-monarchiában élt, a politikai és nemzetiségi elnyomás nyomasztó légkörében küzdött a nagybirtokokon sínylődő lengyel és ukrán parasztokért, az akkor felfedezett galíciai olajmezőkön embertelen viszonyok között dolgozó munkásokért. Sevcsenkót, a nagy ukrán költőt vallotta mesterének, az orosz forradalmi demokrata írók voltak eszményei.

A most megjelent kötet Ivan Franko tizenkét elbeszélését és »A társadalom oszlopai« című regénytörredékét közli Görög Imre, szép, nyelvi invenciót és atmoszféra-érzékeltető, erőt mutató fordításában.

Az első elbeszélések az író gyerekkorát idézik, azokat az élményeket, amelyek forradalmárrá érlelték és összeforrasztották életét a nép felemeléséért vívott küzdelemmel. A költői szépségekben gazdag emlékezeseken át-átviharza-

nak olyan események, amelyeket olvasva ma is ökölbe szorul az olvasó Keze, — mint Jozsák, a világhosszra, tudásra vágyó szerencsétlen zsidó fiúnak tragikus története. A további elbeszélések kemény kritikával, szatirikus éllel rajzolják meg az akkori Galícia jellemző típusait. A közigazgatás kiskirályait, a feudális előjogokat visszasóvárgó, a parasztot igavonó baromnak tekintő földesurakat, a demokráciáról szavaló, de a népet semmibevevő polgári politikusokat, emervált értelmiségieket siserehadát kevesen ábrázolták meggyőzőbb, leleplezőbb névvel, mint Franko. »A társadalom oszlopai« című regénytörredék nagyszabású körkép az uralkodó osztály erkölcsi bomlásáról, zülléséről.

A kötet végén Görög Imre alapos, rövid tanulmánya ismerteti az író életét és műveit. Zádor István illusztrációi kifejezőek, megmozgatják az olvasó képzeletét. (P. L.)

Remenyik Zsigmond:

BÜNTUDAT

Szépirodalmi Könyvkiadó

Remenyik Zsigmond regényes korrajzának közel húsz év utáni újra-kiadása túlmegy egy új könyv megjelenésének jelentőségén; kiadói gesztus, irodalompolitikai esemény, amely kiadói politikánk új utakon való elindulásáról beszél. Nem egyszerűen rugalmasabb kiadói politika ez, hanem irodalmunk horizontjának gyakorlati szélesítése, bizonyos hibák korrigálása ezen a téren.

Az író dolgozatnak nevezi ezt a munkát a könyv ajánlásában, amely egy Goethe-idézetet visel homloklán: »Egy tanya elhamvasztása igazi szerencsétlenség és katasztrófa, a »haza pusztulása« ellenben irázis.« Ezenkilencszáz-harminchatban született e munka, amely sajátos hangjával, stílusával, céljával elűt a szokványos írói memoároktól, tartalma pedig valóban képessé teszi két évtized eltelte után is arra a feladatra, amelyet ma szán néki az író: »... hogy beszámoljon a múltól... átadva a múlt keserű tanulságait... ezt az ismeretet kívánom most átadni az utódoknak, hogy tanulságuul ők is továbbadják majd... bátorításukra, ismereteik hű és hiteles gyarapítására...« Utazik az író..., szülőfalujába. A tájak,

az emberek elesettsége, a gyermekkori környezettel való találkozás felidéri az emlékeket. A jelen sivársága mellé még talán sivárabb múltat idéz a jelenségek gyökerét kutató elme. A haza, a nép elesettségenek ezernyi jele zúdul a múltból s az élő mindennapokból vádlón az íróra s az író nem menekül, vállalja, ami reá és társadalmi osztályára esik a felelősségből — osztálya úgy sem vállalja magát. Gazdasági lehetlenség, szörnyű anyagi és szellemi nyomor, nyomorító robot — ez nyomja földhöz a népet. Az író könyörtelenül nyomoz az okok után: »...Évszázadokra nyílnak vissza a gyökerek... hisz nyilvánvaló, hogy amikor még gondtalan cigányzene mellett mulattunk, mi urak, vagy pasáskodtunk, mint megyei kis királyok, vagy álmodoztunk, mint entellektüellek, tanárok, állami tisztviselők, .. már akkor is szenvedett a nép.« S a könyv lapjain az emlékeket lánorafűző, csobogó stílusú visszatekintésben nagyon határozott, hangoskodás nélkülül is erős szavú vád, társadalomkritika bomtakoziük ki a harmincas évek Magyarországról. A nép » tökéletes elvadítottságban él, és mindig csak kötelességet teljesít, de semmi ellen-szolgáltatást sem élvez. Gondoskodik e valaki, akár csak szűkös ellátásáról is, ad-e neki valaki emberséges munkát, van-e törvény, amely biztosítja megélhetését, gyógyítják-e ingyenesen, ellátják-e orvosi kezeléssel, ha rászorul, ha kivénhed és megrokkan, mint gazdasági cseléd, mint napszámos, vagy akár, mint párholdas paraszt...« Á népi problémáinak kívülről való, de tiszta szándékú és kendőzetlen szemlélete ez — s az ilyen munka, amely tiszta fényvel világítja meg a múltt egy-egy arcrészletét, jól szolgálja a jelent s a jövőt. Az ilyen könyv hasznos, mint forrás, annak, aki már csak könyvből ismerheti meg azt a kort, de nem kevésbé hasznos mint emlékeztető. (Szűcs Andor)

Reményik Zsigmond: Olivér és az emberi világ. (Regény) Bp.: Athenaeum. 1945. 216 old.

Reményik Zsigmond: Északi szél. (Regény) Bp.: Révai Kk. 1947. 260 old.

Reményik Zsigmond: Élők és holtak. (Regény) Bp.: Révai Kk. 1948. 337 old.

Reményik Zsigmond: Emberevő. (Jelenet) Bp.: Művelt Nép Kk. 1953. 34 old. (Bábszínpad II.)

Reményik Zsigmond: A nagy csata. Színmű. Bp.: Művelt Nép Kk. 1953. 70 old. (Színjátékok Könyvtára 58—59.)

Várnai Zseni:

VÁLOGATOTT VERSEK

Szépirodalmi Könyvkiadó

Negyvenhárom esztendő költői termésének legjavát tartalmazza a költőnő most megjelent, válogatott verseskötete. Várnai Zseni költészetéről kevés szó esett az elmúlt esztendőikben. Ez az oka annak, hogy a közel kétszázoldalas válogatás kicsit a meglepetés erejével is hat, főként a fiatalabb évszázadú olvasóra, s elolvasásával irodalmunk kórusának egy új, sajátos hangját fedezzük fel. Talán nem a legerőteljesebb hang ez, sokszor kissé programmatikusnak tűnik —, de mindenképpen tiszta, szívbőljövő és szíveshezzóló. S a dal, amelyet énekel, mindnyájunk szívügye: a magyar asszonyok és anyák örömeinek, bánatának, forró hazaszeretetének, békeálgaratának, családi érzésének himnusza.

Mélységes asszonyi, anyai szeretet és a haza, az elnyomottak ügye iránti odaadás jellemzik Várnai költészetét. A kötet első verseiben az anya szól hozzánk, aki fia iránti szeretetét adja tovább a világ minden gyermekének, s a világ elnyomottjai iránti szolidaritásának erejével növeli nagyra saját gyermekét. A fia iránti szeretet és a tömegek sorsáért érzett aggodalom fonódik össze leghíresebb versében, a »Katona-fiainak« címűben is, amely az 1912-es év forradalmi fellendülésének terméke, s amelyben a tüntetőkkel való szolidaritásra inti fiát: »Ne löj, fiam, mert én is ott leszek!« 1917-ben Várnai Zseni azok közé tartozik, akik örömmel, s ámuló nagy reménységgel figyelik az oroszországi eseményeket, s ujjongó szóval énekl a háborúban meggyötört országban »Élet... Szabadság!« A szabadság megszületését ünnepli 1918-ban is, amikor azt hirdeti: »Tűzbetűkkel írjuk az ég falára: amíg világ áll, úr lesz rajt' a nép!«

Asszony és anya Várnai Zseni minden versében. Akkor is, amikor a munkanélküliség által utcára kergetett lányokat, vagy a gőzfürdőben felejtkező asszonyokat szánja, s akkor is, amikor az első világháború vérzatarának szörnyű tanulsága után arra hívja fel asszonytársait, soha többé ne tőrjék, hogy úrrá legyen a földön ez a szörnyűség, s a világ minden vészharangját kongatva tiltakozzanak. A fasizmus győzelme veti fel kínzó

erővel Várnai számára a haza problémáját. »Tépd ki szived, ha nem tud elszakadni!« — írja, síkoltja önmagának, de közben szere met vall Budapestnek, s a hazai föld üzenetét küldi idegenbe szakadt gyermekének. Hazaszeretetének bizonyossága a »Kopogtatok!« is, amelyet 1944-ben, az ellenállási mozgalom harcosai röplapokon terjesztettek, hogy minden csüggedőhöz elvigyék a költőnő biztató szavát: »új rend készül a megtiport hazán!«

A kötet utolsó része ennek a megszűleltett új rendnek dicséretét zengi, »Szabad vagyok szabad hazában!«. Az általános tartalomra való törekvés, amely múltbéli verseinek hangját sokszor fel-erősítette, most nem egy versben túlságos elvontságot, az élet új tényeinek távolról való üdvözlését jelentik. Mégis, ezek a versek is ugyanazt az őszinte lelkesedést, mélységes együttérzést hirdetik, mint a történelmi dokumentumként is maradandó korábbi harcos alkotások. (F. A.)

Várnai Zseni: Oldozott versek. Bp.: Atheneum. 1946. 202 old.

Várnai Zseni: Aldott asszonyok. (Versek) Bp.: Magyar Téka. 1947. 161 old.

Berda József:

ÉLJ ÉS ÉNEKELJ!

Szépirodalmi Könyvkiadó

30 év válogatott verseit tartalmazza Berda József legújabb verseskötete. Vajon ez az új kötet elviszi-e végre Berda verseit az olvasók nagyobb táborába? Persze elég sokan ismerik a költészetét, vagy legalább a híret, de inkább csak az írók, művészek körében. Mintha újra beigazolódna, hogy művészetben és irodalomban a szokottnál egyszerűbb, cifrázatlanabb, vagy éppen vaskosabb hangra gyorsabban figyelnek fel a »vájtabb fülűek«, az eleve kritikus szemmel olvasók, a műértők, a céhbéliek — mint az átlagolvasók. Berda költészetének eredeti hangjára, harsány színeire Illyés éppúgy felfigyelt, mint Kosztolányi, vagy Földessy Gyula. Első kötetei már azért is feltűnést keltenek, mert sehova se lehetett volna besorolni Berdát, egyik »iskolába« se, hangja, tematikája már induláskor élesen elkülönült a Nyugat lírájától és a népiesek irányzatához sem lehetett volna odakötni. Talán Walt Whitman szabadversei hatot-

tak rá fiatal éveiben, első verseskötetei idején, vagy Kassák lírája, de sohasem volt az epigonjuk. Egyéni külön formált ki magának. Sőt külön témakört is. Izes fiatalokról, jó borokról és általában a test életének örömeiről: az evésről, a fürdésről, a heverésről vagy a szabadban léleklzó tudó funkciójáról nem írt még magyar költő olyan komolyan vagy komolykodva verset, és annyi verset, mint Berda. Persze költészete nemcsak ezekre a témákra szorítkozik és ahogy most 30 év költői termésében lapozgatunk, éppen az tűnik fel, hogy a legszebb, legmaradandóbb versei nemis a kitörő életöröm dalai, hanem a halkszavú elégikus költemények, a *Vizafogó*, a *Piaci éjszaka*, a *Kórházi órák*, vagy a »hamgtalan szerelem« szelid versei. Mindenképpen megérdemelné ez a költő, hogy ne csak a céhbéliek ismerjék. Megérdemli verseinek mély humanizmusa, amely nemcsak szólam nála, hanem egész költészetét átható állandó érzés költészetének igazi inspirátora. Humanizmusának hitelét görcsös életszeretete igazolja. Életszeretet és humanizmus szétválaszthatatlanul összeforrt lírájában. Ez a líra ellensége mindennek, ami embertelen és az élet ellen van. Ezért fordult szembe nemcsak emberileg, de több bátor és jó versében a fasizmussal is. Végül, de nem utolsó sorban költészetének képvilága, tiszta pátosza, erőteljes nyelve is megérdemli, hogy minél többen ismerjék Berda József líráját. (Vargha Kálmán.)

Gerő János:

VIHARBAN SZÜLETETT

Ifjúsági Könyvkiadó

A kritikus önkéntelenül is letompítja a hangját, ha Gerő János első önálló kötetéről szól — úgy, ahogy ezek a csendes, halkszavú írások diktálják.

Elbeszéléseinek kedves, tiszta alakjai — Sági Piroska, Szécs Bandi és a többiek — olyanok, mintha Mikszáth jó palócái ráúntak volna girbe-gurba, hegyes-völgyes országokra és leköltöztek volna az Alföldre, Debrecenbe. Összes novellája a tanú rá, hogy Gerő János a Debrecen vidékének írója, ugyanúgy, mint ahogy Móra Szegedé.

Nem véletlen, hogy a »Viharban született« olvasásakor ez a két név, Mikszáth és Móra neve tolatkodik emlékeztünkbe, tőlük tanult a legtöbbet az író, az ő hangjukhoz hasonlóan szól, csak talán még tartózkodóbban, halkabban. Hiszen az a szerény és visszahúzódozó fiú növekedett Gerő Jánosban íróvá, akít a »Két pengő« című novellában olyan méltatlan sérelem ért.

Igazán otthon, a falusi szegénysoron érzi magát, nem a »nagy dolgok« ihletik meg, hanem a hétköznapiak, a kevésbeszédű emberek — és még amikor megrendítő komoly dolgokról ír, akkor is stílusának egyszerűsége, közvetlensége valahogy pasztellossá teszi a képet, ami azért nem árt a műnek, mert igaz, hogy talán legfőbb jellemzője a »halkszavúság«, de hozzájárul ehhez még egy másik is, az »állhatatosság«. Amolyan: lassú víz, partot mos. Ha úgy fordul, bizony a Két pengő kis hőse, nem hagyja magát megalázni az uraktól, a Faháncs Sándorjának halála is perel a letűnt világgal, s a Rosta című elbeszélés parasztjai is szembeállnak ellenségükkel.

Nem tág világ ez, a Gerő Jánosé. Hársrai: két elhagyott, magányos ember egymásratalálása, a falu ügyes-bajos, talán nem is a legfontosabb dolgai, és néhány múltbeli, keserves emlék. Mind ezt kedvesen, a gondos megfigyelő aprólékosságával adja elő. Nagyon vigyáz az árnyalatokra. A Viharban született megkapó írás, sajátos hangjával érdekes színfoltja mai irodalmunk egészének. (Maár Gyula)

Nicolae Filimon:

RÉGI ÉS ÚJ URAK

Szépirodalmi Könyvkiadó.

A nacionalizmus tébolya következtében a dunavölgyi népek szinte semmit sem ismertek egymás értékeiből. A magyar olvasóközönség számára ezért hangzik ismeretlenül, az 1819-ben született és 44 éves korában meghalt román író, Nicolae Filimon neve is. A Régi és új urak c. regény a XIX. századbeli Románia, illetőleg Havasalföld lebilincselően érdekes kor- és társadalomrajza. E miből, a török függésben levő fejedelemség történetének azt a szakaszát ismerjük meg, amikor a hűbéri, bojár — földbirtokos osztály mellett kialakul és részt követel

a hatalomból, a profitszomjas román burzsoázia. A »csokojok« e feltörekvő osztálya —, mely egyszerre kulák is, kucepec is, harácsoló államhivatalnok is — a vagyongyűjtés mohó szervenvelével zsákmányolja ki a népet, s taszítja pusztulásba az országot. Ennek képviselője az alávaló Dinu Paturica, aki célja érdekében nem retten vissza semmiféle eszköz alkalmazásától. Hogyan forgatja ki ördögi cselszövésével vagyonából, és üti el szeretőjétől az egyébként ugyancsak velejég romlott gazdáját, a nagy bojár kényurat, Tuzlucot? — Ezt mondja el nekünk Filimon regénye, hol az erkölcsi felháborodás pátoaszával, hol a keserű irónia és a szatíra hangján.

»Más kezével megfogni a kígyót« — oktatja társait a képmutató tolvajmorál legfőbb törvényére, ez az arannyal betelni nem tudó farkas.

A kapitalista társadalom rothadását — fejezi ki egy másik mondása is: »Enni akarsz, csórjál: vagyont akarsz, lopjál.« A korabeli Bukarest korrupit világában így nyüzsögnek a baksistváro és népnüöző udvaroncok, a hivatalukat vadászterületnek tekintő bürokraták, a kíméletlen uzsorások, ringyók és kéjencek. S e parazita, cifra sereget a parasztok tartják el.

A jobbagyokat izzó vasalkkal kínozza kényszerítik újabb és újabb terhek vállalására. Az erdők, a hegyek megtelnek szegénylegényekkel, akik ide veszik be magukat uraik kegyetlen szipolyozása elől. Mélységesen megragadó az a jelenet, amikor az egyik kivételesen bünbánó csokoj, duhaj mulatozás közben, a szenvedőkre, táplálólíkra mond pohárköszöntőt. Filimon természetesen nem látja, nem is láthatja következetes, osztályharcos szemlélettel a jelenségeket. De valódi — olykor szinte Balzacra, még többször Jókaira emlékeztető — író módján a valóság hiteles ábrázolásával az igazságot, a haladás ügyét szolgálja.

A »Régi és új urak« vonzó és eszméltető könyv. Meseszövése egyszerű és színes. Magyar nyelven való megjelenítése nemcsak az erkölcsi rothadás gyűlöletét fokozza bennünk, de jelentősen hozzájárul, hogy megismerjük — a mienkével azonos jövődőt építő román nép küzdelmes múltját. (Vihar Béla)

Creanga, Ion: Ionica gyermekora. Regény. Bp.: Révai Kk. 1950. 105 old.

Eminescu: Válogatott versei. Kétnyelvű kiadás. Ford. Lajtha Géza, Aradi Nóra stb. Bp.: Révai Kk. 1950. 249 old.

Gyárfás Miklós:

VISEGRÁDI POFONOK

Szépirodalmi Könyvkiadó

A kis kötet Gyárfás Miklósnak az utóbbi időben írt, a sajtó hasábjain nagyobbreszt már megjelent anekdótáit, tárcáit tartalmazza. A címadó novellában egy kilencéves kisfiú két pofont kap. A harmadik pofon csupán kívánság marad, pedig az író szerint is az lenne a legfontosabb, a legigazságosabb, mert annak egy undorító, jellemtelen karrierista képén kellene elcsattannia. Ez az egészséges pofozókedv vezeti Gyárfás Miklóst a kötet legtöbb írásánál, amelyekben éles szemmel látja meg karikírozza ki a közelmúlt és napjaink nemrég még közöttünk élt vagy ma is itt élő gyászos és gyakran nevetséges figuráit: a basáskodó »kisisten« személyzeti főnököt; az ostoba jampecet; az aljasságukban már szinte kómikus francia politikusokat; a tanácsosnét, aki barátnöje sírja felett nem az elhúnytát siratja, hanem gyönyörűséges virágokkal díszített malomkerék-kalapját, amelyet a vigyázatlan temetőszolga koszorúnak nézett, és kezéből kiragadva, a koporsóra vetett.

Napjaink furcsa, de mégis jellegzetes típusai iránti érdeklődés a szülője az olyan novelláknak, mint »A kitüntetés«, »Mucskai«, vagy a Válóper«, de ezekben a gúnyoros hangot, a pofozókedvet az író megértő szánakozása, segiteniakakarása váltja fel. Kár, hogy ezekben az írásokban a mesterkélt, elnagyolt, kissé hatásvadászó cselekmény nem hat mélyen az olvasóra, pedig az írónak egyébként sikerül a legnagyobb figyelmet felkeltenie jól megrajzolt alakjai iránt: a keserű, sértődött, mindennek csak a rossz oldalát látó színész iránt; a felelősségteljes munkájába beleszédült, nagyraívó funkcionárius iránt, aki mindenképpen meg akar szabadulni józan, egyszerű feleségétől; vagy a szürke, óvatos, soha semmiben állást nem foglaló »Beamer« iránt.

A kötet leghosszabb lélegzetű és talán legsikerültebb írása, »A cseresznyési eset«, amely Gyárfás Miklós szellemes humorát, minden nagyképűségtől mentes, kedves közvetlenségét és napjaink legfrissebb, legtipikusabb jelenségei iránti kitűnő érzékét dicséri. (Kádár Zsuzsa).

Gyárfás Miklós: Hamis szimfónia. (Regény) Bp.: Móricz Zsigmond Kk. 1946. 146 old.

Joan Slavici:

A KINCS

Szépirodalmi Könyvkiadó

Slavici a klasszikus román irodalom kimagasló egyénisége. Írt elbeszéléseket, regényt, önéletrajzot, műveiben a román — és különösen az erdélyi — parasztság életéről, küzdelmeiről mesélt. Írásművészetének irányát, írói szemléletét ő maga népi realizmusnak nevezte és ezzel hovatartozását, a világban elfoglalt helyét jelezte meg. A nép oldaláról, a szegényemberek álláspontjáról vizsgálta a Monarchia és a román királyság hétköznapjait, elégedetlenül kora állapotaival, elvágyódva valamilyen békésebb, boldogabb együttélés felé.

A kincs című most magyarul megjelent köteté négy hosszú elbeszélést tartalmazza. Slavici előadói képességei a mesélés, az anekdótikus hang jegyében bontakoztak ki. A négy elbeszélés közül kettőben (A kincs, Józserence malma) szegényemberek szerencséről beszél, gyöngéden, szeretettel, megkedvelteti, az olvasó közelségébe hozza hőseit, — majd egy fordulat után — bemutatja mint fordul minden a visszajáta, a szerencséből szerencsétlenség lesz, az örömből bánat. Slavici nem mondja ki ítéletét, nem oktat, hanem elfogadtatja igazát, s ez az igazság így hangzik: nem lehet valaki boldog is, becsületes is a kapitalizmusban.

Elbeszélései általában kirívó eseteket ragadnak ki, s dolgoznak fel. Apó örömben arról szól, miként kerül városi iskolába egy falusi csimpolyás fia, hogyan küzdi le a jómódú gyerekek gúnyját, saját féltékenységét. A kincsben azt meséli el, hogyan teszi szerencsétlenné a vagyon Dutu-t, a nagyravágyó parasztot. Slavici a kirívó eseteket arra használja fel, hogy kora társadalmának általános bűneit pellengérezze ki.

Csak néhány évvel halála előtt ismerte meg közelebből a forradalmi munkásosztályt, és csak öregkori visszaemlékezéseiben fejezte ki iránta való szeretetét és megbecsülését. Műveit azonban, mint egykori fogolytársa mondotta: a munkások már régen is magukénak tekintették. Most, halála után majd harminc évvel, Slavici átlépte hazája nyugati határait. Bizonyos, hogy nálunk is jó fogadtatásra talál. (Gera György)

A fiatal költők jelentkezése mindenkör felveti az olvasóban azt a kérdést, hogy nemzedékük üzeneteként, mi újat hoznak számunkra? Még inkább izgalmas kíváncsisággal vetjük fel ezt ma, amikor olyan korosztály költői mutatkoznak be, akik alapvető élményeiket és emberi, írói mivoltuk kialakulását jobbra már új életünk világában szerezték.

A három fiatal költő — Boda István, Pákolitz István, Petrovác István — e generációhoz tartoznak.

Mondanivalójuk közös sajátossága a népükkel, a falu egyszerű népével való azonosulás és az optimista életszemlélet. Ami az idősebbeknek még szenvedés és vér árán megváltott ajándék az nekik, már-már természetes adottság.

Talán ezzel is magyarázható a forradalmi szenvedélyesség hiánya verseikben. A Petőfi értelmében vett politikai költészet forró lángja vajmi kevéssé fűti e sorokat. Amint legfőként hiányolunk e három költőnél — főleg Bodámál — az éppen a fiatalásra jellemző merészség, konkrétan, ifjúságunk sajátos lelkiületének megmutatása. A mesterek — Csokonai, Petőfi, Illyés, József Attila, Radnóti — kezéből átvett formák, idilli nyugalmat, mozdulatlanságot tartalmaznak.

Míndezek mellett meg kell állapítanunk, hogy e kötet szerzői rokonszenves, meleghangú lírikusok.

Boda István költeményeiben intim gyöngédség nyilvánul meg. A szerelem kifejezésére megejtően szép szavai vannak. Kár, hogy itt-ott költői pótanyag — slágerszövegszerű megfogalmazás — (pl. »csordultig telt vággyal a szívem«) hígítja a verseit.

Míndhármuk közül legérettebbnek véljük Pákolitz Istvánt. Impresszionista pillanatképei frissek, egyéniek, valóságmelegek (Tölgyfa, Tú, Boldogság, Szombat délután). A hétköznapban sikerül megmutatnia az ünnepit: a realitás költői szépségét.

Petrovác István legfőbb ereje a szatira. A jelek szerint további fejlődése e területen várható. Van érzéke és ötletteremtő ereje az ellentmondások meglátására. (Milyen jó, Panaszkönyv az irodában, Válasz stb.) (V. B.)

Walther Victor:

MARX KÁROLY ÉLETE

Ifjúsági Könyvkiadó

»Marx Károlyról szól a könyv, amely most fiataljaink kezébe kerül. Gyönyörű ajándék. És nemcsak nagyon szép, izgalmas is. A könyv elmondja, mit alkotott és hogyan küzdött az emberiség ez óriása. Elmondja, hogyan élt, kik, miért és hogyan szerették, kik és hogyan gyűlölték azért, mert szerette az embert, szerette a jövőt, szerette a fiatalokat. Mindenek felett szerette a népet, hiszen neki, a népnek áldozta az emberiség egész jövőjét beragyogó életét.« Ezekkel a szavakkal vezeti be Kassai Géza és ajánlja ifjúságunk figyelmébe a most megjelent Marx életrajzot.

Az életrajz írója hatalmas feladatra vállalkozott, amikor Marx életét és munkásságát alkarta közevinni nemcsak az ifjúsághoz, hanem a gyermekekhez is. Marx a társadalomtudós, a politikus, ha az ifjúság jövőjét ácsolta is, a gyermekek számára elvontnak látszó tudománnyal foglalkozott. Ezeket az igazságokat úgy népszerűsíteni, hogy az az író ne essék a leegyszerűsítés, vagy a vulgarizálás bűnébe, igen nehéz. S Walther Victor jól oldotta meg ezt a feladatot.

Sikerét elsősorban azzal érte el, hogy nem akar egy kis könyvben »mindent« megmagyarázni, s nem akarja a Kommunista Kiáltványtól a Tőkékig Marx összes jelentősebb műveit ismertetni. A könyv elsősorban Marx életét mutatja be, azt a környezetet, amelyből elindult és amelyben dolgozott, s életrajzába, küzdelmeibe szervesen beleillesztve mondja el Marx zseniális felfedezéseinek legényegesebbjeit. És éppen, mert keveset markol — sokat fog.

Emeli a könyv népszerűségét, hogy az író, ahol csak lehet, kis történetekre bontja fel Marx Károly életét — erre utalnak egyébként a fejezetcímek is —, mert ezek a jól megírt történetek jobban lekötik a fiatal olvasók figyelmét.

Marx Károly életén keresztül bemutatja a könyv a nagy barát és munkatárs: Engels Frigyes életének legfontosabb

mozzanatait is. Marx életrajza nem is lehet teljes Engels életének ismerete nélkül, s a munkásmozgalom két nagy k. asszikuának együttműködését a könyv igen silkeresen mutatja be. (*Aba Iván*)

Marx Károlyról. Engels, Lafargue, Liebknecht és mások aikkal, levelei. Bp.: Szikra Kk. 1950. 268 old. 13 t.

Marx Károly élete képekben. Osszeáll. a Szikra Könyvkiadó márkista-leninista szerkesztősége és a Magyar Munkásmozgalmi Intézet. Bp.: Szikra Kk. 1953. 121 old. 1 t.

Lenin: Marx Károly. Rövid életrajzi vázlat és a marxizmus ismertetése. Bp.: Szikra Kk. 1953. 64 old. 2 t.

Lenin: Marx Károly és Engels Frigyes. Bp.: Szikra Kk. 1948. 84 old. (A marxizmus-leninizmus feis könyvtára t.)

Kovai Lőrinc:

PARKER MATRÓZ IGAZSÁGA

Ifjúsági Könyvkiadó

Az író az angol történelem egy epizódját dolgozza fel: a XVIII. század végén a La Manche-csatorna vizein működő hajóráj matrózai — a francia forradalom hatására — fellázadtak tisztjeik, kormányzatuk ellen.

Az erőszakkal hajóra hurcolt legénység zsoldját és életét egy 160 év óta érvényben lévő embertelen törvény határozta meg. Éhség és korbács jó fegyelmező eszközöknek bizonyultak, míg egy rangjától megfosztott sorhajóhadnagy, Parker nem veszi kezébe az elnyomottak ügyét. A franciákon diadalmaskodó angol hadihajók éhező legénysége Parker vezetésével lefegyverzi tisztjeit, és kitűzi a forradalom vörös zászlaját. A kormány ígéretet tesz a helyzet megjavítására, de — ahogyan ez lenni szokott — visszavonják az ígéretet. A matrózok szövetkeznek London forradalmi munkásaival, és ostromzár alá veszik Londont. A fegyvertelen, tanulatlan és szervezetlen tömeg nem képes arra, hogy a vöröslobogós flotta ügyét diadalra juttassa. Parker és hűséges emberei kénytelenek feladni harcukat, életüket áldozzák azért a mozgalomért, mely csak századok távlatában kapja meg értelmét.

A regény arra a tételre épült, hogy az ifjúság szereti a kalandot, az izgalmat.

Az író nem fukarkodik hát kalandos, izgalmas jelenetek bemutatásával. Félő azonban, hogy a sok vérengzés, csata, bírkózás ábrázolása, véreb, patkányok, férgék felvonultatása túlmegy azon a hatáson, ami a fiatal olvasó egészséges kalandvágját éleszti és kie.égíti; szadista ösztönök felszínre jutását eredményezheti az ilyenfajta izgalomkeltő szándék. Ez a hatás annál is inkább veszedelmes, mert az olvasó nem ismervén eléggé az angol történelem eseményeit, illetve a történelmi epizód meséjét (a regény nem eléggé világosan ismertet meg vele), annak eszmei lényegét sem képes egykönnyen kihámozni, (ámbar erre vonatkozóan sok programmbeszéd hangzik el), csak a különböző szárazföldi és tengeri vérengzések ragadják meg, és dúlják fel képzeletét. Így válik néha unalmassá is az az anyag, ami éppen az olvasó izgalmanak serkentésére íródott. Jól esett volna a sok izgalmas, túlfűtött mozgalmas jelenet mellett, vagy helyett Parker hadnagy egyéniségének, életének emberi közelségből való megismerése. Van ugyan erre nézve valamelyes kísérlet a regényben (Parker családjának bemutatása), mégis egészében a pozitív hős ábrázolása csak kontúrookban történik.

Szerencsésebb, mert differenciáltabb az egyik szadista tőkés figurája (Oncey), kinek tigris kegyetlensége magakellettő finomkodás mögé rejtőzik.

A regény nem ment egészen a szereplők propagandisztikus megnyilatkozásaitól, de erre sokszor szükség is van; éppen az események fergetegében ezek tisztázzák az ellentétes erők hovatartozását. (*Vidor Pálné*)

Kovai Lőrinc: Föld... kenyér... szabadság... (Regény) Bp.: Athenaeum. 1945. 396 old.

Kovai Lőrinc: Igazság. (Regény) Bp.: Cserépfalvi. 1946. 616 old.

Kovai Lőrinc: Ítélet előtt. (Regény) Bp.: Müller. 1946. 464 old.

Kovai Lőrinc: Fekete vetés. (Regény) Bp.: Szikra Kk. 1946. 484 old.

Kovai Lőrinc: Földönfutók. (Regény) 2. kiadás. Bp.: Cserépfalvi. (1946) 376 és 381 old

Kovai Lőrinc: Tűzkehely. (Regény) 1—2. kötet. Bp.: Szikra Kk. (1946) 326 és 299 old.

Kovai Lőrinc: Aradat. (Regény) Bp.: Bárd. (1948) 518 old.

Kovai Lőrinc: Fáklyatánc. (Regény) 1—2. kötet. Bp.: Bárd. (1948) 366 és 360 old.

Kovai Lőrinc: Vasikapu. (Regény) Bp.: Ifjúsági Kk. 1951. 175 old.

Kovai Lőrinc: Vadvíz. Regény. 2. kiad. Bp.: Szépirodalmi Kk. 1954. 420 old.

Kovács György:

VETÉSTŐL ARATÁSIG

Művelt Nép Könyvkiadó

A régi kalendárium-szerzők mindent összehordtak, ami a falusi embert érdekelhette: időjósást és ételreceptet, házikúrát betegségek ellen és egy kis irodalmat. Sok babona keveredett ezekben az irományokban a gyakorlati jótanácsokkal, sok ocsú a búzával. A parasztembernek igen sokáig ez volt az egyetlen olvasmánya és a kalendáriumtól kért tanácsot munkájában, bajában.

Kovács György könyve tulajdonképpen modern kalendárium. Egymás után, az év hónapjai szerint sorra veszi egy parasztgazdaság sokágú teendőit. S amikor ezekről beszél, kitűnik: jól ismeri nemcsak az egész ország mezőgazdasági problémáit, hanem az egyes tájakét is, a falusi gazda gondjait is, örömet és kétségeit, tehát nemcsak a falusi munkát, hanem a parasztembert is ismeri. Így azután igen meggyőző, amikor szép, ízes magyar nyelven elmagyarázza azt, amit a legkorszerűbb tudományból a parasztember közvetlenül használhat. Az olvasó sokat tanul a könyvből és mégsem érzi magát az unalmas iskolapadban. Mert minden tudnivaló és bölcsesség ízes történetbe és anekdótába foglalva kerül az olvasóhoz. A sok kedves adoma és riportszerű leírás még a mezőgazdasághoz nem értő ember számára is szórakoztatóvá teszi a könyvet.

A könyvet sokoldalúsága szinte páratlan kincsesbányává teszi. Tartalmát felsorolni lehetetlen. Beszél a búzavetésről, a tejhozam növeléséről, a selyemhernyótenyésztésről, és szinte el sem lehet képzelni, hogy a falusi ember valamilyen gondja elkerülte a szerző figyelmét: A könyv tartalomjegyzéke igen jól eligazítja a tanulmánygyókat. (*Rezső Margit*)

Virágzó mezőgazdaság, jó módú nép. Bp.: Szikra. 1964. 295 old.

Gonda Béla: A növénytermelés fejlett és új agrotechnikai módszerei. 1962. évi eredmények és tapasztalatok. Bp.: Mezőgazdasági Kk. 1963. 91 old.

A növényvédelem időszerű kérdései. I—II. Bp.: Mezőgazdasági Kk. 1963. 48, 44 old.

Lyka Károly:

SZOBRÁSZATUNK A SZÁZAD-FORDULÓN

Képzőművészeti Alap Kiadóvállalata

Művészeti íróink legérdemesebbike, Lyka Károly, festészetünknek a milleniumtól az első világháborúig tartó ábrázolása után, e művében a századforduló szobrászatát mutatja be 1896 és 1914 között. E korszak a magyar szobrászatnak hirtelen iramú fejlődését tárja elénk. Városaink emlékműszobrai, a polgári családok képmákszobrai, a temetők szobrai, életkép- és aktszobrok az egymásután megnyíló kiállításokon megteremtik az egyes szobortípusok specialistáit is. A szobrászati stílus sok változatot mutat és ezzel is elválik az előző korszaktól.

Az öregkorában is fáradhatatlanul alkotó Lyka Károly először adja e kor szobrászatának tüzetes feldolgozását s munkájában rámutat a kor társadalmi viszonyaira, jellemző mestereire s ezek fontosabb munkáira. Fadrusz, Róna, Zala, Stróbl, Holló, Horvay, Ligeti, Kallós, Gárdos, Donáth, Pásztor, Rubletzky, Kisfaludi-Stróbl, Szentgyörgyi, Vedres, Telcs, Damkó, Beck O. Fülöp, hogy csak a legjelentősebb neveket említsük, egymásután vonulnak fel műve lapjain. A kor szobrászatát nem időrendi egymásutánban, hanem típusok szerint csoportosítja. Elsősorban nem a szobrászok történetével, hanem a szobrászattal magával foglalkozik a könyv, amint az ebben a korszakban kifejlődött. Lyka a tőle megszokott világos, tiszta, közérthető stílusban eleveníti mindezt az olvasó elé. Szobrászatunk közönségének rajza után foglalkozik a történelmi szobrászattal, a temető szobraival, »az élet jegyében« és »a műhely falai közt« kialakult szobrászattal, a domborművekkel és díszítőszobrászattal, továbbá az új éremművészettel.

Azt hisszük, a szép kiállítású könyv, melyből a szakember is sokat tanulhat, az érdeklődő és művészetszerető közönség számára — miként Lyka Károly többi műve is — a legjobb kalauz a magyar szobrászat egy jelentős korszakának megismeréséhez és értékeléséhez. (*Czobor Ágnes*)